

Visie SCCM op systeemgericht toezicht

16 februari 2017

1 Uitgangspunt

- Een onder toezicht staande organisatie heeft de verantwoordelijkheid om aan te kunnen tonen dat aan wet- en regelgeving wordt voldaan.
- De onder toezicht staande organisatie heeft een managementsysteem nodig om de naleving van wet- en regelgeving aantoonbaar te borgen (naleving kan geen toeval zijn).
- Certificatie is geen vervanging van toezicht. Een ISO 14001-certificaat (of een gelijkwaardig milieumanagementsysteem) maakt effectiever en efficiënter milieu- en veiligheidstoezicht mogelijk.

2 Toegevoegde waarde van een managementsysteem voor de toezichthouder

- Aanwezigheid van systematiek om naleving te borgen (en aan te tonen). Een organisatie beoordeelt daarbij de eigen naleving. Overtredingen kunnen zo worden voorkomen.
- Beter inzicht in de risico's van de activiteiten en kansen om te verbeteren.
- Beschikbaarheid van valide en betrouwbare informatie over de prestaties.

3 Kenmerken van een gecertificeerd managementsysteem

- Externe beoordeling van het voldoen van het managementsysteem aan een norm.
- Steekproef op werking van het managementsysteem (waaronder steekproef op systematiek om het voldoen aan wettelijke eisen te borgen).
- Continue aandacht voor kwaliteit van het managementsysteem en verbetering van prestaties.
- Boven het minimumniveau kunnen prestaties van organisaties verschillen (verschillen zijn niet zichtbaar op het certificaat, wel in het auditrapport).

4 Onderscheid tussen overheidstoezicht en certificatie

- Toezicht primair gericht op naleving van wettelijke eisen.
- Toezichthouder kan prestatie-eisen stellen, een certificatie-instelling niet.
- Certificatie primair gericht op aanwezigheid en werking van het managementsysteem en voldoen aan de norm. Steekproeven, op onder andere wettelijke eisen, zijn er om de werking van het systeem te toetsen. Het is geen complianceaudit in de zin dat de naleving van alle wettelijke eisen wordt beoordeeld.
- De certificatie-instelling zal zich naast de beoordeling het managementsysteem ten aanzien van de naleving ook moeten richten op andere doelen van het milieumanagementsysteem (zoals continue verbetering van de prestaties van zowel processen als producten/diensten).
- Certificatie in combinatie met de eigen beoordeling van naleving betekent continue aandacht voor naleving. Toezicht is incidenteel.

5 Invulling van systeemgericht toezicht door overheid

- Bij het toezicht gebruikmaken van de informatie uit het managementsysteem van de onder toezicht staande organisatie (toezichtsondersteunende variant uit Kabinetstandpunt conformiteitsbeoordeling en accreditatie, zie achtergrondinformatie).
- Verschillende niveaus kunnen in systeemgericht toezicht worden onderscheiden (zie stappen).

6 Voordelen van systeemgericht toezicht door overheid

- Door bij het toezicht gebruik te maken van het managementsysteem en de informatie die daaruit volgt kan de inspecteur op relatief snelle wijze een beeld verkrijgen van de structurele inspanningen van de organisatie gericht op naleving en kan tevens gericht worden ingezoomd op nader te controleren eisen. Daardoor kan de inspectie worden gericht op de echte risico's en de wijze waarop de organisatie de naleving heeft geborgd. Het beeld van de structurele inspanningen geeft de toezichthouder bovendien een betere doorkijk naar de toekomstige nalevingsituatie (waarop kan worden geanticipeerd in het toezichtplan) dan in een situatie waarin puur wordt gefocust op fysieke naleving van een specifieke set eisen. Kortom, het biedt mogelijkheden om tot een efficiënter en effectiever toezicht te komen door de schaarse toezichttijd per organisatie optimaal te benutten.
- Aandacht voor het managementsysteem door toezichthouder stimuleert de organisatie tot structurele verbetering (in plaats van het oplossen van op zichzelf staande afwijkingen). Dit leidt tot een hoger niveau van naleving.
- Wanneer de naleving goed is geborgd, kan de aandacht van toezichthouder verschuiven naar de verbetering van de prestaties.
- Toezichthouders krijgen de mogelijkheid om tijdsbesteding te verschuiven van 'koplopers' naar 'achterblijvers'.

7 Randvoorwaarden

- Toezichthouders hebben kennis over managementsystemen (en achtergronden van certificatie).
- Toezichthouders staan onbevooroordeeld ten opzichte van certificatie.
- Bij certificatie wordt de beoordeling van de eisen gerelateerd aan naleving van wet- en regelgeving uitgevoerd op basis van EA 7/04 (zie achtergrondinformatie). Dit betekent dat naast de documentatie ook nadrukkelijk de implementatie en effectiviteit van het compliancemanagement wordt beoordeeld.
- Gecertificeerde organisatie krijgt ruimte van toezichthouder om zelf geconstateerde afwijkingen te herstellen.

8 Stappen in implementatie systeemgericht toezicht bij een individueel bedrijf

- 1 Onder toezicht staande organisatie bewustmaken van het belang van een managementsysteem en het risico van het niet naleven van wet- en regelgeving.
- 2 Bewustmaken van de kwaliteit van het managementsysteem in relatie tot naleving wet- en regelgeving.
- 3 Geleidelijke verschuiving in de werkwijze van de toezichthouder door meer gebruik te maken van resultaten van het managementsysteem (bv. bedrijfseigen compliancebeoordeling/resultaten van interne audits).
- 4 Informele informatie-uitwisseling over uitkomsten van certificatie.
- 5 Toezichtarrangement, formaliseren van informatie-uitwisseling in relatie tot certificatie.

De uitwerking van de stappen wordt toegelicht aan de hand van een eenvoudig voorbeeld over de naleving van eisen ten aanzien van brandveiligheid. Dit voorbeeld is beperkt tot blusmiddelen.

De certificatie-instelling zal beoordelen of alle onderdelen van het managementsysteem die relevant zijn voor naleving zijn ingevuld (identificatie van wet- en regelgeving; bepalen welke eisen voor de organisatie van toepassing zijn; nemen van maatregelen om aan eisen te voldoen; bepalen van frequentie van eigen beoordeling; eigen beoordeling van naleving; maatregelen in geval van afwijkingen; bepalen compliancestatus). Onderdeel daarvan is ook de werking van meldingen aan de overheid. Steekproefsgewijs wordt voor concrete eisen de werking van de systematiek beoordeeld. Dit kan op verschillende manieren. In hoeverre een onderwerp (in dit voorbeeld blusmiddelen) in de steekproef terecht komt, is mede afhankelijk van het belang van het onderwerp (blusmiddelen) voor de organisatie.

Als voorbeeld voor de invulling van de stappen 1 t/m 5 zijn onderstaand vragen opgenomen die de **toezichthouder** aan de organisatie kan stellen in het kader van systeemgericht toezicht.

1 Bewust maken van het belang van een managementsysteem

Stap 1 is van toepassing op organisaties die nog geen managementsysteem hebben voor het betreffende onderwerp (milieu, arbo, energie).

Voorbeelden van systeemvragen (op kantoor) door de toezichthouder:

- Aan welke wet- en regelgeving moeten jullie voldoen?
- Welke eisen volgen daaruit?
- Hoe weet je nu dat aan de eisen is voldaan?
- Hoeveel brandblussers/haspels moet het bedrijf hebben?
- Op welke plekken moet er een brandblusser/haspel zijn?

Doelstelling is om zodanige vragen te stellen dat de organisatie bewust is van het belang om systematisch te werken aan naleving en het nut van een managementsysteem.

Voorbeelden van 'spotcheck'-vragen door de toezichthouder:

- Tijdens de rondgang checken of brandblussers op de goede plaats staan en/of aan kwaliteitseisen (waaronder keuring) voldoen.

2 Bewust maken van kwaliteit van een managementsysteem (in relatie tot naleving)

Stap 2 is van toepassing op organisaties die een managementsysteem hebben ingevoerd (al dan niet gecertificeerd). Organisaties worden tijdens deze stap gestimuleerd om het managementsysteem op een zodanig niveau in te voeren dat naleving van wet- en regelgeving goed is geborgd. Dat betekent onder andere dat de eigen beoordeling van de naleving voldoende zelfkritisch moet zijn en daar waar nodig ook structurele verbeteringen worden doorgevoerd. Bij organisaties waar het managementsysteem niet is gecertificeerd kan dit aanleiding zijn om tot certificatie over te gaan. Bij organisatie die wel zijn gecertificeerd zou deze stap snel moeten kunnen worden doorlopen.

Voorbeelden van systeemvragen (op kantoor) door de toezichthouder:

- Mag ik het overzicht van wet- en regelgeving zien en hoe zijn de eisen ten aanzien van brandveiligheid/blusmiddelen hierin opgenomen?
- Waar is vastgelegd welke blusmiddelen er op welke plek moeten zijn?
- Wie is ervoor verantwoordelijk dat de blusmiddelen aan de eisen voldoen?
- Hoe is de frequentie van de eigen beoordeling van de naleving voor brandveiligheid/blusmiddelen?
- Mag ik zien of alle blusmiddelen gekeurd zijn?
- Wat is het resultaat van de eigen beoordeling van naleving ten aanzien van brandveiligheidseisen?

Voorbeelden van 'spotcheck'-vragen (indien dit op basis van de antwoorden op de systeemvragen nodig is. Wanneer er overtuigende bewijzen zijn dat naleving goed is geborgd, is er minder reden voor spotcheck-vragen) door de toezichthouder:

- Tijdens rondgang bekijken of blusmiddelen op de juiste plaatsen hangen.
- Eén (of enkele) blusmiddel(en) uitkiezen en daar de stand van zaken voor bekijken (zowel administratief als op de plek).
- Bekijk voor de laatste wijziging (bijvoorbeeld uitbreiding of verbouwing) of blusmiddelen daar ook aanwezig zijn.

3 Geleidelijke verschuiving van toezicht / gebruik resultaten van het managementsysteem

Op basis van de resultaten in stap 2 is er vertrouwen in de werking van het managementsysteem en kan gebruik worden gemaakt van de resultaten van het managementsysteem bij het toezicht.

Voorbeelden van systeemvragen (op kantoor) door de toezichthouder:

- Is de eigen beoordeling van de naleving ten aanzien van brandveiligheid/brandblussers volgens planning uitgevoerd en gedocumenteerd?
- Wat zijn de uitkomsten van de eigen beoordeling van naleving ten aanzien van brandveiligheid/blusmiddelen?
- Resultaten MoC-procedures voor situaties waar brandveiligheid/blusmiddelen aan de orde kunnen zijn.

Voorbeeld van een 'spotcheck'-vraag (indien dit op basis van de antwoorden op de systeemvragen nodig is. Wanneer er overtuigende bewijzen zijn dat naleving goed is geborgd, is er minder reden voor spotcheck-vragen) door toezichthouder:

- Controleren of dit onderwerp onderdeel is van recent uitgevoerde wijzigingen waarvoor de MoC-procedure is doorlopen.

4 Informatie-uitwisseling over certificatie informeel

In aanvulling op stap 3 wordt ook de rapportage/informatie van de CI betrokken in de beoordeling van de naleving. Dit kan op verschillende manieren gebeuren: a) door het auditrapport tijdens toezichtbezoeken in te zien; b) overleg organisatie/toezichthouder/CI waarin resultaten worden besproken; c) toezichthouder woont 'close-out' van de audit van de CI bij etc.

Voorbeelden van systeemvragen (op kantoor) door de toezichthouder:

- Is het overzicht wet- en regelgeving compleet, wanneer is het voor het laatst aangepast?
- Wat zijn de uitkomsten van de eigen beoordeling van naleving?
- Hoe zijn afwijkingen daarin aangepakt en opgelost?
- Zijn de uitkomsten van de audit door de CI ten aanzien van verschillende systeemeisen relevant voor naleving?

Voorbeelden van 'spotcheck'-vragen (indien dit op basis van de antwoorden op de systeemvragen nodig is. Wanneer er overtuigende bewijzen zijn dat naleving goed is geborgd, is er minder reden voor spotcheck-vragen) door de toezichthouder:

- Check voor bepaalde wijziging in regelgeving of deze ook is doorgevoerd in overzicht met eisen (bv. nieuwe eisen ten aanzien van brandveiligheid).
- Welke 'spotchecks' zijn door de CI uitgevoerd? Welke zijn er nog door de toezichthouder te doen?

5 Toezichtarrangement, formaliseren informatie-uitwisseling in relatie tot certificatie

Op basis van de ervaring in stap 4 worden afspraken gemaakt over de invulling van het toezicht in relatie tot de eigen verantwoordelijkheid die de organisatie zelf neemt om de naleving aantoonbaar te maken. Dit kan door een combinatie van informatie van de organisatie over de naleving/resultaten van de audit van de CI (waarbij ook de door de organisatie aangeleverde informatie is beoordeeld). In het arrangement kunnen ook afspraken worden vastgelegd over de steekproeven tijdens de audits van de CI en de afstemming hierover.

Voorbeelden van systeemvragen (op kantoor) door de toezichthouder:

→ Vergelijkbaar met stap 4; de intensiteit/frequentie kan worden aangepast.

Voorbeelden van 'spotcheck'-vragen (indien dit op basis van de antwoorden op de systeemvragen nodig is. Wanneer er overtuigende bewijzen zijn dat naleving goed is geborgd, is er minder reden voor spotcheck-vragen) door de toezichthouder:

→ Vergelijkbaar met stap 4; de intensiteit/frequentie kan worden aangepast.

9 Achtergrondinformatie

→ [EA 7/04](#): In dit document staat uitgewerkt op welke bij ISO 14001-certificatie de naleving van wet- en regelgeving wordt beoordeeld en wordt gehandeld ingeval afwijkingen worden geconstateerd.

Accreditatie-instellingen in de EU (waaronder de RvA in Nederland) zijn verplicht EA 7/04 het hanteren bij het toezicht op ISO 14001-certificatie.

→ SCCM Informatiebladen '[Naleving wet- en regelgeving met een milieumanagementsysteem](#)' en '[Naleving wet- en regelgeving met een arbomanagementsysteem](#)'.

→ [Kabinetstandpunt Conformiteitsbeoordeling en Accreditatie d.d. 19 september 2016](#) met achterliggend rapport 'Het gebruik van conformiteitsbeoordeling en accreditatie in het overheidsbeleid'.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.

Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichhouders, certificatie-instellingen en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001 en ISO 45001/OHSAS 18001.

Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante milieu- en arbowet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van gewijzigde wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Managementsystemen voor milieu en gezond en veilig werken

Postbus 13507
2501 EM Den Haag
T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 16 februari 2017

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of veelevoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.